

Turistes vingueren...

Published by [Interacció](#) [1] on 13/07/2018 - 14:29 | Last modification: 17/03/2026 - 21:24

Una entrada que convida a entendre el turisme no només com a flux econòmic sinó com a practiques culturals que transformen les ciutats, els espais i les relacions socials.

Diu la dita que hostes vingueren i de casa ens tragueren. Potser no és la millor frase per parlar de turisme per les resonàncies xenòfobes que té. Però també és cert que és capaç d'il·lustrar i sintetitzar el malestar dels barcelonins respecte el fenomen turístic. A Interacció ja ens hem acostat al tema en alguna ocasió, com ara a l'[entrada](#) [2] del 15 de maig, en la qual es preguntàvem quin preu hem de pagar per unir turisme i cultura. Com que arriba el cap de setmana i potser alguns farem de turistes a prop de casa, avui reflexionem sobre el turisme cultural.

Benvingudes al parc temàtic

La resposta sembla senzilla. Turisme cultural = turisme + cultura. Ara bé, si tenim en compte que ni una paraula ni l'altra es poden definir fàcilment, 'turisme cultural' i 'turista cultural' esdevenen conceptes que abracen tantes idees que al final semblen buits de continguts. L'any 2009 l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural intentava establir una [definició clara](#) [3] a partir d'una bibliografia força extensa. Però mentre anem debatent què vol dir el turisme cultural i quins beneficis pot tenir pel món de la cultura, ciutats com Barcelona està col·lapsant a causa de l'allau diari de turistes, que s'accentua amb la canícula. Al turisme tradicional no hem d'oblidar el turista de festivals o el de negocis. Recentment, els mitjans de comunicació celebraven que a partir del 2020 Barcelona acollirà la gran fira del sector audiovisual.

I les veïnes ja n'estan fartes. Se senten estranyes en un entorn que s'ha convertit en un parc temàtic. Les veus crítiques cada vegada sonen més fortes però topen amb la realitat: el principal motor econòmic de Barcelona és el turisme i l'ajuntament, per més voluntat que hi posi, en el fons està lligat de mans i peus. Una de les queixes més compartides és l'especulació immobiliària que comporta la turistificació. L'augment imparable dels preus dels llogaters està expulsant els residents de les zones més atractives pels turistes i fins i tot de la ciutat. El fenomen, com una infecció, s'ha estès per barris que tradicionalment vivien aliens a les masses de visitants, com ara el Poble Nou, Sant Antoni o el Poble-sec. També aquestes zones populars i obreres s'estan transformant amb la gentrificació. Per aquest motiu sorgeixen arreu del teixit urbà diversos moviments que posen el crit al cel i reclamen actuacions immediates per regular la situació. Al sud d'Europa s'estan multipliquen les lluites contra el turisme.

L'arribada de visitants sempre ha generat sentiments, resistències i transformacions en els territoris.

És clar, quan la protesta posa en risc un model econòmic d'allò més rentable per a una minoria, emergeix el concepte de la turismofòbia. Preguntem-nos fins a quin punt és turismofòbia o fins a quin és una reivindicació per poder viure amb dignitat. En [un reportatge de Crític](#) [4], els veïns parlen de "barricidis i veïnofòbia". L'ajuntament se sumava a posar en dubte l'etiqueta: "En diuen turismofòbia del fet d'intentar ordenar, encarar i afrontar les situacions que genera el turisme", segons el regidor d'Empresa i Turisme, Agustí Colom. Però hem d'estar alerta: els discursos crítics amb el turisme no han de caure en el mite de l'edat d'or ("quan jo era petita Barcelona era...") ni poden pecar de classisme. Ens referim al "turisme de qualitat". De què estem parlant realment? Quan reclamem turistes "de qualitat" no estem rebutjant els visitants de renda baixa o classe obrera? En tot aquest debat, des dels postulats de les indústries culturals i creatives s'està instrumentalitzant la cultura com un reclam turístic. Ara bé, com ha reaccionat la cultura al turisme?

El turisme altera dinàmiques simbòliques molt més enllà del consum d'atractius

Respostes de la cultura

La cultura, davant aquestes hordes de visitants cada vegada més invasives i sovint culpabilitzades de tots els mals del capitalisme del món contemporani, respon apuntant amb més o menys encert les conseqüències del turisme de masses.

Els darrers anys, el fenomen s'ha convertit en un tema de conversa habitual entre veïns, i en alguns punts fins i tot s'han traduït en mobilitzacions. Una bona mostra d'això són els documentals que ja fa temps van posar el tema en pantalla, com van ser els projectes de [ByeBye Barcelona](#) [5] i [La ciutat dels turistes](#) [6], en els quals es posava de manifest la difícil convivència entre els gairebé 2 milions d'habitants de la ciutat amb els més de 8 milions de visitants anuals.

El debat sobre el turisme també es manifesta sonorament en cançons sobre [mitjons blancs](#) [7] o la divisió del món en [dues classes de persones](#) [8]. Fins i tot Hollywood ha fet pel·lícules que prenen com a escenari espais idíl·lics,

fomentant encara més visites per aquests escenaris. Parlant d'escenaris, enguany i dins la programació del Grec, s'ha pogut veure a la Sala Hiroshima la proposta de Mos Maiorum: [Gentry](#) [9], una proposta escènica que parteix dels testimonis reals d'una ona expansiva que expulsa els veïns de la ciutat.

També des de les arts escèniques, tot i que en aquest cas és un curtmetratge, [The pleasure island](#) [10] el vídeo de presentació del festival Temporada Alta, pren com a tema els plaers del turisme en un escenari paradigmàtic com és Benidorm.

Les sales demuseus i centres d'art tampoc resten alienes al turisme. No només perquè en molts casos aquests són bona part dels seus visitants, sinó també per la programació de projectes artístics que tracten el turisme i els seus múltiples punts de vista. Exposicions com [Souvenir](#) [11], de Martin Parr al CCCB o [Ciutat de vacances](#) [12], un projecte entre Palma i Barcelona que va viatjar fins a Venècia, són mostra de la projecció de molts artistes entorn els impactes del turisme.

El turisme massiu, encara que es camufla com a cultural, sovint ho acaba convertint tot en un espectacle uniforme que homogeneïtza i exagera fins a la caricatura aquells elements suposadament pintorescos de cada indret. Un cas exemple: el Poble Espanyol.

El World Travel and Tourism Council ens planteja si no és massa demanar tota una sèrie d'accions que podem fer quan viatgem per fomentar un turisme més responsable. Imaginem que ells ja ho tenen ben treballat. Però si és cert que el turisme mata els barris, potser hauríem d'assumir que també hi tenim part de responsabilitat. O tenim clar que fem turisme sostenible quan sortim dels nostres barris?

El turista en la majoria dels casos es converteix en un espectador que passeja per la imitació d'un lloc ja inexistent que una vegada va voler visitar. Consumeix experiències empaquetades i envoltades de falsa autenticitat. Per això, potser, ha arribat el moment de preguntar-se si hauríem de seguir viatjant. Si més no, si ho hauríem de fer tal com ho fem ara.

Bon cap de setmana, turistes!

Tags: desenvolupament territorial

Tags: economia de la cultura

Tags: cultura i sostenibilitat

- [13]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2018/turistes-vingueren>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <http://interaccio.diba.cat/blogs/2018/turisme-cultural-llop>

[3] http://dadesculturals.gencat.cat/web/.content/sscc/gt/arxiu_gt/turisme_cultural.pdf

[4] <http://www.elcritic.cat/actualitat/veïns-expulsats-de-barcelona-turisme-fons-dinversio-i-lloguers-impagables-16332>

[5] <https://www.youtube.com/watch?v=kdXcFChRpml>

[6] <http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/sense-ficcio/la-ciutat-dels-turistes/video/5663250/>

[7] <https://www.youtube.com/watch?v=xJd9E20nHS4>

[8] <https://www.youtube.com/watch?v=aFsPVIJcHrE>

[9] <http://www.revistagodot.cat/el-mon-es-com-un-taulell-per-jugar-i-fer-diners-amb-els-drets-fonamentals-de-les-persones/>

[10] <https://www.youtube.com/watch?v=YR6kWVDidvs>

[11] <http://www.cccb.org/es/exposiciones/ficha/souvenir-martin-parr-fotografia-y-coleccionismo/40042>

[12] <https://www.ciutatdevacances.eu/>

[13] <https://interaccio.diba.cat/node/7703>